

HANDLEIDING

Elke leerling gezien.

Tool voor de socio-emotionele begeleiding van leerlingen

Handleiding voor begeleiders — versie 2025

Deze handleiding beschrijft de 11 instrumenten van „Elke leerling gezien.” Voor elk instrument vind je het doel, de achtergrond, een stap-voor-stap handleiding en praktische tips.

01	Sociogram	Sociale relaties in kaart brengen
02	Welbevindenmeter	Hoe voelt elke leerling zich?
03	Axenroos	Sociale reflexen in kaart brengen
04	Doelen kiezen en bespreken	Gespreksleidraad voor het begeleidingsgesprek
05	Tolerantievenster	Window of tolerance
06	Dit ben ik	Mijn persoonlijk dashboard
07	Attitudegesprek	Coachingsinstrument voor 8 leerattitudes
08	Samen Pesten Aanpakken	Stap-voor-stap pestactieplan
09	Jakhals & Giraf Lab	Geweldloze communicatie in de praktijk
10	HerstelKompas	Herstelgesprekken stap voor stap begeleiden
11	KlasMaat	Slimme groepsindeling voor meer verbinding

Algemene richtlijnen

Vertrouwelijk — enkel voor intern schoolgebruik

01

Sociogram

Sociale relaties in kaart brengen

WELKE HULPVRAAG BEANTWOORDT DIT INSTRUMENT?

Het sociogram helpt begeleiders inzicht te krijgen in de sociale structuur van een klas. Het beantwoordt vragen als: Wie zijn de populaire leerlingen? Wie wordt buitengesloten of geïsoleerd? Welke subgroepen bestaan er? Zijn er leerlingen die veel negatieve nominaties ontvangen?

ACHTERGROND

De sociometrische methode (ontwikkeld door Jacob Moreno) laat toe de verborgen sociale structuur van een groep zichtbaar te maken via wederzijdse of eenzijdige keuzes. Door leerlingen anoniem te laten kiezen met wie ze graag samenwerken (positief) of liever niet (negatief), ontstaat een objectief beeld dat moeilijk te zien is met de blote ogen van de begeleider. Het sociogram combineert een visueel netwerk met een sociomatrix.

STAPPENPLAN

1 Sessie aanmaken

Ga naar het Sociogram-instrument en maak een nieuwe sessie aan. Geef de klas een naam (bv. "3B") en voeg de leerlingen toe via de klassenlijst. Er wordt automatisch een 6-cijferige code aangemaakt.

2 Code delen met leerlingen

Activeer de sessie en deel de code (of de directe link) met de leerlingen. Zij openen de link op hun eigen toestel — smartphone, tablet of computer. Ze hoeven niet in te loggen.

3 Leerlingen nomineren

Elke leerling ziet de volledige klassenlijst en kiest max. 3 medeleerlingen voor positieve nominaties ("met wie wil je graag samenwerken?") en max. 3 voor negatieve nominaties. De keuzes zijn anoniem.

4 Sessie afsluiten

Zodra alle leerlingen hebben ingevuld, sluit je de sessie. Nieuwe nominaties worden daarna niet meer toegelaten.

5 Resultaten interpreteren

Open het resultatenoverzicht. Je ziet: een visueel netwerk (bolletjes en pijlen), een sociomatrix (kruistabel), en een overzicht van wie de meeste positieve en negatieve scores ontving. Kleuren duiden op de sociometrische status van elke leerling.

TIPS VOOR DE BEGELEIDER

- Gebruik het sociogram aan het begin en het einde van het schooljaar om evolutie te meten.

- Bespreek de resultaten nooit openbaar in de klas — ze zijn strikt vertrouwelijk.
- Een leerling met veel negatieve nominaties is een signaal voor verdere individuele opvolging.
- Het netwerk toont ook "brugfiguren" die subgroepen verbinden — waardevolle leerlingen voor groepsdynamica.
- Combineer het sociogram altijd met je eigen observaties in de klas.

02

Welbevindenmeter

Hoe voelt elke leerling zich?

WELKE HULPVRAAG BEANTWOORDT DIT INSTRUMENT?

De welbevindenmeter brengt in kaart hoe leerlingen zich voelen op verschillende levensdomeinen: thuis, op school, met vrienden, met zichzelf en meer. De begeleider ontdekt wie een opvallend laag welbevinden aangeeft en op welk domein. Het instrument beantwoordt: Welke leerling signaleert een zorgsituatie? Welke domeinen verdienen extra aandacht?

ACHTERGROND

Welbevinden is een fundamentele voorwaarde voor leren. Onderzoek toont aan dat leerlingen die zich niet goed voelen slechter presteren, minder betrokken zijn en vaker afhaken. Door regelmatig te peilen laat de begeleider ook merken dat ze interesse toont in de persoon achter de leerling. De scores zijn zichtbaar per domein en per leerling. Lage scores (onder 5/10) zijn een gespreksuitnodiging, geen oordeel.

STAPPENPLAN

1

Sessie aanmaken

Maak een nieuwe sessie aan en geef de domeinen in die je wilt bevragen (bv. "Welbevinden thuis", "Welbevinden met vrienden", "Welbevinden op school"). Je kunt standaarddomeinen gebruiken of eigen aanpassen.

2

Code delen

Activeer de sessie en deel de link of code met de leerlingen. Ze openen de welbevindenmeter op hun eigen toestel.

3

Leerlingen vullen in

Elke leerling geeft per domein een score van 1 tot 10. Optioneel kunnen ze een naam invullen (anoniem is ook mogelijk, afhankelijk van jouw instelling).

4

Resultaten bekijken

In het dashboard zie je de gemiddelde score per domein en de individuele scores. Leerlingen met scores onder 5 zijn visueel gemarkeerd.

5

Opvolging plannen

Gebruik de lage scores als aanleiding voor een informeel gesprek of een meer uitgebreide begeleiding.

TIPS VOOR DE BEGELEIDER

- Doe de meting meerdere keren per jaar (begin, midden, einde) om evolutie te volgen.
- Anonimiseer de resultaten als je een klassikale bespreking wilt doen — noem geen namen.

- Een score van 6 of 7 is "voldoende", maar het is de daling die telt: was het vroeger een 8?
 - Vertel leerlingen vooraf dat hun antwoorden niet beoordeeld worden, maar dat jij er wél naar kijkt.
-

03

Axenroos

Sociale reflexen in kaart brengen

WELKE HULPVRAAG BEANTWOORDT DIT INSTRUMENT?

De Axenroos helpt leerlingen inzicht te krijgen in hun dominante sociale reflexen: hoe reageren ze instinctief in sociale situaties? Via 40 stellingen ontdekken ze welk "dier-archetype" het best bij hen past. De begeleider gebruikt de resultaten als gespreksaanzet: sterktes benoemen, blinde vlekken bespreekbaar maken, en leerlingen helpen om flexibeler te worden in hun gedrag.

ACHTERGROND

De Axenroos is gebaseerd op het interpersoonlijk circumplex-model. Het model beschrijft gedrag op twee assen: dominantie (leiden vs. volgen) en affiliatie (toenadering vs. afstand). Elk van de 8 posities op de roos wordt voorgesteld door een dier: Havik, Leeuw, Schildpad, Uil, Kameel, Steenbok, Wasbeer en Pauw. Leerlingen beantwoorden 40 stellingen in willekeurige volgorde. Er is geen "beste" archetype — de kracht ligt in het herkennen van patronen.

STAPPENPLAN

1 Sessie aanmaken

Maak een Axenroos-sessie aan voor je klas. Voeg optioneel de klassenlijst toe zodat leerlingen hun naam kunnen kiezen.

2 Leerlingen laten invullen

Leerlingen openen de link en beantwoorden 40 stellingen (willekeurig geordend). Ze duiden aan in welke mate elke stelling bij hen past (4-puntenschaal). De afname duurt 8 à 12 minuten.

3 Resultaten bekijken

Elk resultaat toont een staafgrafiek met de 8 dieren, het dominante archetype en een beschrijving. De leerling ziet ook de "blinde vlekken": archetypen met een lage score.

4 Klassikale verwerking

Laat elke leerling hun dominante dier noteren. Bespreek klassikaal: Welke dieren zijn er veel/weinig in de klas? Wat betekent dat voor samenwerken?

5 Individuele reflectie

Gebruik de reflectievragen onderaan het resultaatscherm voor een individueel gesprek. Voorbeeldvragen: "Herken je jezelf in dit dier? In welke situatie werkt dit goed? Wanneer hindert het?".

TIPS VOOR DE BEGELEIDER

- Benadruk dat er geen goed of slecht archetype is — elk dier heeft sterktes én valkuilen.

- Vraag leerlingen om het resultaat te bespreken met iemand die hen goed kent — klopt het beeld?
- In een groepsgesprek: "Welk dier ontbreekt in onze klas? Wat hebben we daardoor niet?"
- De Axenroos werkt goed als voorbereiding op een groepsproject waarbij je rollen bewust wilt verdelen.

04

Doelen kiezen en bespreken

Gespreksleidraad voor het begeleidingsgesprek

WELKE HULPVRAAG BEANTWOORDT DIT INSTRUMENT?

Dit instrument helpt de begeleider om samen met een leerling doelen te kiezen die passen bij de huidige situatie van de leerling. De leerling kiest visueel uit tegels en plaatst de doelen in volgorde van prioriteit. Het dient als leidraad voor een begeleidingsgesprek: de leerling neemt eigenaarschap, de begeleider begeleidt. Centrale vraag: Waar wil jij aan werken?

ACHTERGROND

Motivatietoets toont aan dat leerlingen beter werken aan doelen die ze zelf kozen. Door de leerling actief te laten kiezen, verschuift de dynamiek van "de begeleider bepaalt" naar "de leerling is eigenaar". De tegelmethode verlaagt de drempel: kiezen uit visuele opties is makkelijker dan iets vanuit het niets bedenken. De prioritering dwingt de leerling na te denken over wat nu het belangrijkste is.

STAPPENPLAN

1 Sessie aanmaken of activeren

Maak een sessie aan voor de leerling. Je kunt een naam en klas opgeven. Er wordt een unieke code gegenereerd.

2 Leerling kiest doelen

De leerling opent de link en ziet een reeks doeltegels. De leerling kiest de doelen die bij hem/haar passen.

3 Prioritering

De gekozen doelen worden in een sleeprijt geplaatst. De leerling rangschikt ze van "meest belangrijk" naar "minder belangrijk".

4 Gesprek voeren

Gebruik de geprioriteerde doelen als startpunt voor het begeleidingsgesprek. Bespreek: Waarom staat dit doel bovenaan? Wat heb je nodig om eraan te werken? Wat is een eerste kleine stap?

5 Opslaan en opvolgen

Het resultaat wordt opgeslagen en is zichtbaar in het begeleiderscherm. Plan een vervolgesprek om de voortgang te evalueren.

TIPS VOOR DE BEGELEIDER

- Laat de leerling de tegels eerst stil doornemen voordat ze kiezen — geef voldoende tijd.
- Als de leerling niets wil kiezen: vraag "Welke tegel is het minst onzinnig voor jou?"
- Gebruik dit instrument als opening van elk begeleidingsgesprek — het geeft richting.

05

Tolerantievenster

Window of tolerance

WELKE HULPVRAAG BEANTWOORDT DIT INSTRUMENT?

Het tolerantievenster helpt leerlingen te begrijpen in welke activatiezones ze zich bevinden: de groene zone (in balans, klaar om te leren), de rode zone (overspannen, te veel stress) of de blauwe zone (ondergeactiveerd, uitgeput, losgetrokken). De begeleider gebruikt dit als startpunt om te bespreken hoe de leerling het beste leert en welke regulatiestrategieën werken.

ACHTERGROND

Het concept van het "window of tolerance" werd ontwikkeld door psychiater Dan Siegel en is gebaseerd op traumatherapie en neurobiologisch onderzoek. Buiten de groene zone (te hoog of te laag geactiveerd) is leren heel moeilijk. Het model is krachtig omdat het niet-oordelend is: "rood" of "blauw" zijn geen falen, maar signalen. Door leerlingen bewust te maken van hun eigen zones en triggers, bouwen ze aan zelfregulatie — een cruciale SEL-competentie.

STAPPENPLAN

1 Uitleg geven

Leg de drie zones uit aan de leerling met het visuele schema. Groen = in balans, leren lukt. Rood = te veel spanning (vecht/vlucht). Blauw = te weinig energie (bevroren, weggedoken).

2 Sessie starten

Maak een sessie aan en deel de code. De leerling opent het instrument op zijn/haar toestel.

3 Leerling vult in

De leerling geeft aan in welke zone hij/zij zich nu bevindt. Per zone beantwoordt de leerling een aantal stellingen. Ook triggers en helpers worden ingevuld.

4 Resultaten bekijken

De begeleider ziet welke zone de leerling aangaf, de scores per domein, en de lijst van triggers en helpers.

5 Gesprek voeren

Besprek de triggers en helpers samen: "Wat herken je hiervan? Wat kun je de volgende keer doen als je in de rode zone zit?" Maak eventueel een concreet regelplan.

TIPS VOOR DE BEGELEIDER

- Maak het model visueel (whiteboard, poster) — dit helpt leerlingen het te verinnerlijken.
- Gebruik de helpers die de leerling zelf noemt als basis voor een regelplan op school.
- "In welke zone leer je het best?" — een krachtige vraag die leerlingen aan het denken zet.

- Voor jongere leerlingen: gebruik concrete voorbeelden ("Als er een toets is, ben ik dan in het rood?").

06

Dit ben ik

Persoonlijk profiel — drie versies per graad

WELKE HULPVRAAG BEANTWOORDT DIT INSTRUMENT?

Dit instrument nodigt leerlingen uit om na te denken over wie ze zijn, wat hen beweegt, wie belangrijk voor hen is en wat ze nodig hebben — voorbij de cijfers en het gedrag in de klas. Elke graad heeft een eigen versie die aansluit bij de leeftijd en schoolsituatie van de leerling. Centrale vraag: Wie ben jij en wat heb jij nodig?

DRIE VERSIES — ÉÉN INSTRUMENT

Graad 1 — Dit ben ik	12–14 jaar	Visuele placemat met 10+ rubrieken: grote droom, wie is belangrijk, groeipunten, pluspunten, energie, hoe ik denk, waarvoor ik gevoelig ben, vriendenboek, ideale dag, trots op, vrolijk van. Combinatie van vrije tekst en aanvinkbare stellingen.
Graad 2 — Mijn schoolprofiel	14–16 jaar	10 open reflectievragen over schoolbeleving: wanneer voel ik me op mijn gemak, wat helpt mij meewerken, hoe merk je dat het minder goed gaat, hoe spreek je me aan, verwachtingen naar klas en leerkrachten, en wat wil ik dit jaar leren.
Graad 3 — Mijn leer- en toekomstprofiel	16–18 jaar	10 open reflectievragen gericht op toekomst en zelfsturing: wat wil ik bereiken, welke richting wil ik uit, wat motiveert mij, waar loop ik tegenaan, welke feedback helpt mij, wat geeft mij stress, en wat moet mijn begeleider over mij weten.

ACHTERGROND

Zelfreflectie is een kern-SEL-competentie. Jongeren die meer inzicht hebben in zichzelf — hun sterke punten, energie, waarden en relaties — zijn veerkrachtiger en gaan beter om met moeilijkheden. De placematmethode geeft het ingevulde profiel een visuele structuur die ideaal is als gespreksleidraad. De begeleider kan elke rubriek afzonderlijk zichtbaar of verborgen zetten, zodat het instrument aanpasbaar is aan de noden van de klas of de leerling.

STAPPENPLAN

1

Sessie aanmaken en graad kiezen

Ga naar het instrument en maak een nieuwe sessie aan. Kies de graad (1, 2 of 3) die past bij je klas. Voeg de namen van de leerlingen toe of laat het veld leeg voor anoniem gebruik. Pas eventueel rubrieken aan via de instellingen: verberg onderdelen die niet relevant zijn of geef een eigen naam aan een rubriek.

2**Link delen met leerlingen**

Kopieer de sessie-link en deel die via het digitale schoolbord, e-mail of smartschool. Leerlingen openen de link op hun eigen toestel (smartphone, tablet of computer) — geen account of login nodig. Ze kiezen hun naam en vullen het profiel in.

3**Leerling vult het profiel in**

Graad 1: de leerling werkt door de visuele placemat met tekstvelden en aanvinkopties. Graden 2 en 3: de leerling beantwoordt 10 open reflectievragen. Per vraag kan de leerling aangeven of het antwoord zichtbaar mag zijn voor de begeleider (privéslot).

4**Resultaten bekijken**

In het lerarenluik zie je per leerling een overzichtspagina met alle ingevulde antwoorden. Alleen de vragen die de leerling als "zichtbaar" heeft gemarkeerd zijn te lezen.

5**Afdrukken en bespreken**

Klik op "Afdrukken" om een A4-versie te genereren van het ingevulde profiel. Gebruik dit als gespreksdocument: "Wat viel je op terwijl je dit invulde? Wat wil je mij hierover vertellen?" Bewaar het in het leerlingendossier of hang het op in de klas.

TIPS VOOR DE BEGELEIDER

- Plan voldoende tijd: 20 à 30 minuten voor het invullen, 15 minuten voor het gesprek.
- Gebruik voor graad 1 de lege papieren versie als alternatief — afdrukken via de app.
- Vraag de leerling om 1 ding te markeren dat hij/zij het meest wil bespreken.
- Herhaal het profiel aan het einde van het schooljaar en vergelijk de twee versies samen.
- Pas rubrieken aan voor specifieke leerlingen: verberg wat niet relevant is en hernoem waar nodig.
- Vermijd te snel "oplossen" — luister eerst en laat de leerling zelf betekenis geven.

07

Attitudegesprek

Coachingsinstrument voor 8 leerattitudes

WELKE HULPVRAAG BEANTWOORDT DIT INSTRUMENT?

Het attitudegesprek helpt begeleiders en leerlingen om samen te evalueren hoe de leerling scoort op 8 cruciale leerattitudes. Zowel de leerling als de begeleider geven onafhankelijk een score. De vergelijking van die scores vormt het startpunt voor een gericht coachingsgesprek: waar ziet de leerling zichzelf anders dan de begeleider? Welke attitude wil de leerling prioriteren?

ACHTERGROND

De 8 attitudes — van groei genieten, draagkracht bewaken, veerkracht tonen, doelgericht werken, eigenaar zijn, coachbaar zijn, grenzen verleggen en Nederlands inzetten — zijn gebaseerd op het groeimindset-model (Carol Dweck) en zelfregulatietheorien. Elke attitude kent 4 niveaus: Starter, Groeier, Gevorderde en Expert. Door zowel de leerling als de begeleider te laten scoren, vermijd je een eenzijdig oordeel en creëer je een gesprek in plaats van een beoordeling.

STAPPENPLAN

1 Sessie aanmaken

Maak een attitudegesprek-sessie aan. Voeg de namen van de leerlingen toe. Een 6-cijferige code wordt gegenereerd.

2 Leerling evalueert zichzelf

De leerling opent de link, kiest zijn/haar naam en beoordeelt zichzelf op de 8 attitudes via een rubric (4 niveaus met concrete omschrijvingen). De leerling kiest ook 2 sterktes, 2 groeikansen en 1 prioriteitsattitude.

3 Begeleider evalueert

In het evaluatietabblad kiest de begeleider de leerling en geeft per attitude ook een score. Je kunt ook een korte notitie toevoegen per attitude.

4 Vergelijking bekijken

In het resultatenblad zie je de scores van leerling en begeleider naast elkaar, het verschil (+ of -), en de gekozen sterktes en groeikansen.

5 Coachingsgesprek voeren

Gebruik de vergelijking als gesprekspunt. Stel de SMART-doelstelling op die automatisch gegenereerd wordt.

6 Resultaten afdrukken

Klik op "Afdrukken / PDF" in het resultatenblad om een volledig overzicht te genereren voor het gesprek of het dossier.

TIPS VOOR DE BEGELEIDER

- Leg de 4 niveaus uit voor het invullen — laat leerlingen de rubric rustig doorlezen.
- De automatisch gegenereerde SMART-doelstelling is een vertrekpunt, geen eindbeslissing.
- Voer het gesprek individueel — vergelijk nooit de scores van verschillende leerlingen openbaar.
- Herhaal het instrument midden en einde schooljaar om groei zichtbaar te maken.

08

Samen Pesten Aanpakken

Stap-voor-stap pestactieplan

WELKE HULPVRAAG BEANTWOORDT DIT INSTRUMENT?

Dit instrument begeleidt de begeleider stap voor stap bij het aanpakken van een pestsituatie. Het beantwoordt vragen als: Is een niet-confronterende of confronterende aanpak beter? Wie doet wat? Hoe wordt er gecommuniceerd naar alle betrokkenen? Het resultaat is een concreet, afdrukbaar pestactieplan.

ACHTERGROND

Pesten is een groepsverschijnsel waarbij meerdere rollen meespelen: de pester, meedoeners, meelopers, niksweters, niksdoeners en steunfiguren. Effectief ingrijpen vraagt een systematische aanpak die alle actoren meeneemt. Het instrument is gebaseerd op twee erkende methodieken: de niet-confronterende aanpak (zoals de No Blame-methode) voor de meeste situaties, en de confronterende aanpak (directe interventie) voor ernstige of aanhoudende situaties.

STAPPENPLAN

1 Situatie inschatten

Beschrijf de pestsituatie: wat gebeurde er, wanneer, waar en wie speelt welke rol. Gebruik de rollenkaart om een volledig beeld te vormen.

2 Aanpak kiezen

Gebruik de keuzehulptabel om te beslissen tussen een niet-confronterende of confronterende aanpak. De tabel weegt 6 criteria af.

3 Acties kiezen per actor

Selecteer concrete acties voor elke betrokken actor: de gepeste leerling, medeleerlingen/steungroep, de pester, begeleiders en directie/ouders.

4 Communicatieplan opstellen

Bepaal wat je aan wie vertelt: de gepeste leerling, de ouders van de gepeste, het schoolteam, en bij confronterende aanpak ook de ouders van de pester.

5 Evaluatiemomenten plannen

Plan concrete evaluatiemomenten (na 2-3 dagen, na 1 week, na 2 weken, na 1 maand) en noteer bijsturingsacties als de situatie onvoldoende verbetert.

6 Pestactieplan afdrukken

Klik op "Afdrukken" in het laatste tabblad. Het volledige plan wordt afgedrukt als A4-document met alle ingevulde gegevens en een evaluatietabel.

TIPS VOOR DE BEGELEIDER

- Bespreek de situatie altijd eerst vertrouwelijk met de gepeste leerling — zij/hij heeft inspraak in de aanpak.

- De niet-confronterende aanpak vermijdt verdere beschadiging van relaties en is vaker effectief op lange termijn.
- Documenteer elke actie en elk gesprek — ook als het goed gaat. Dat beschermt je en de school.
- Betrek bij ernstige pesting altijd de directie en eventueel externen (CLB, politie).

Jakhals & Giraf Lab

Geweldloze communicatie in de praktijk

WELKE HULPVRAAG BEANTWOORDT DIT INSTRUMENT?

Het Jakhals & Giraf Lab helpt leerlingen inzicht te krijgen in twee communicatiestijlen: de jakhals (reactief, oordelend, gericht op gelijk halen) en de giraf (verbindend, behoeftegericht, gericht op begrip). Via een realistisch scenario leren leerlingen hun eigen jakhalsreacties herkennen en omzetten naar girafcommunicatie.

ACHTERGROND

Het instrument is gebaseerd op de principes van Geweldloze Communicatie (GVC) van Marshall Rosenberg. GVC maakt onderscheid tussen taal die scheiding creëert (jakhals) — oordelen, eisen, beschuldigingen, vergelijkingen — en taal die verbinding creëert (giraf) — waarnemingen, gevoelens, behoeften en verzoeken. De leerling scoort zijn jakhalsreacties op een radar, past de girafbril toe, en ontdekt via het "vier oren"-model hoe eenzelfde boodschap op vier manieren ontvangen kan worden.

STAPPENPLAN

1 Sessie aanmaken

Ga naar het Jakhals & Giraf Lab en maak een nieuwe sessie aan. Er wordt automatisch een 6-cijferige code aangemaakt die je deelt met de leerling(en).

2 Scenario lezen

De leerling leest een realistische conflictsituatie uit het schoolleven. Het scenario staat vast per sessie en is voor iedereen hetzelfde.

3 Jakhalsradar invullen

De leerling beoordeelt op een radardiagram in welke mate hij/zij de typische jakhalsreacties zou tonen: oordelen, eisen, beschuldigen, vergelijken, dreigen, terugtrekken, sarcasme en minimaliseren.

4 Girafbril toepassen

De leerling doorloopt de 4 stappen van GVC op het scenario: (1) Wat neem ik waar, zonder oordeel? (2) Welk gevoel roept dit op? (3) Welke behoefte ligt daaronder? (4) Welk concreet verzoek kan ik doen?

5 Resultaten bespreken

De begeleider ziet het jakhalspatroon van de leerling, de ingevulde girafstappen en het vier-oren-profiel. Gebruik dit als startpunt voor een gesprek over communicatiepatronen.

TIPS VOOR DE BEGELEIDER

- Benadruk dat de jakhals niet "slecht" is — het is een automatische reactie die we allemaal kennen.

- Het vier-oren-model maakt duidelijk dat communicatieproblemen vaak niet gaan over de inhoud, maar over hoe een boodschap ontvangen wordt.
- Laat de leerling een eigen voorbeeld inbrengen na het scenario — dat vergroot de transfer naar de eigen situatie.
- Combineer dit instrument met het Attitudegesprek als je ook de attitude "coachbaar zijn" bespreekt.

10

HerstelKompas

Herstelgesprekken stap voor stap begeleiden

WELKE HULPVRAAG BEANTWOORDT DIT INSTRUMENT?

Het HerstelKompas begeleidt de begeleider bij het voeren van herstelgesprekken (restorative conversations) na conflicten of incidenten op school. Het instrument beantwoordt vragen als: Is de situatie veilig genoeg voor een herstelgesprek? Hoe bereid ik alle betrokkenen voor? Hoe voer ik het gesprek stap voor stap? En hoe worden gemaakte afspraken vastgelegd? Het resultaat is een afdrukbaar verslag dat daarna volledig verwijderd kan worden.

ACHTERGROND

Herstelrecht (restorative justice) gaat niet uit van straf, maar van herstel van relaties en schade. Het model erkent dat conflicten gevolgen hebben voor alle betrokkenen — de gekwetste, de veroorzaker en de omgeving — en dat duurzame oplossingen ontstaan wanneer iedereen gehoord wordt. Het HerstelKompas is AVG/GDPR-vriendelijk ontworpen: alle gegevens worden uitsluitend lokaal opgeslagen op het toestel van de begeleider (via de browser). Er is geen server-opslag. Na het afdrukken van het verslag worden alle gegevens gewist.

STAPPENPLAN

1 Dossier aanmaken

Geef het dossier een titel, datum, type conflict en schat de ernst in. Vul ook de naam van de begeleider in voor het verslag.

2 Veiligheidscheck uitvoeren

Beantwoord 8 ja/nee-vragen over de veiligheid van de situatie. Het instrument geeft een stoplichtadvies: groen (doorgaan), oranje (voorbereiding nodig) of rood (herstelgesprek nu niet aangewezen).

3 Deelnemers toevoegen en voorbereiden

Voeg elke betrokkene toe per rol: gekwetste, veroorzaker, omstaander, leerkracht of ouder. Voor elk type rol is een aparte vragenlijst beschikbaar.

4 Herstelkaart bekijken

Na het invullen van de deelnemersvragen genereert het instrument automatisch een herstelkaart: een overzicht van alle antwoorden gecategoriseerd in 7 thema's.

5 Gespreksmodus starten

Open de live gespreksmodus. Het instrument begeleidt het gesprek in 7 stappen: opening, check-in, verhalen delen, impact benoemen, verantwoordelijkheid erkennen, noden bespreken en afspraken maken.

6 Herstelovereenkomst opstellen

Na het gesprek wordt een herstelovereenkomst opgesteld met gedeeld begrip, hoe de impact hersteld wordt, concrete afspraken en een opvolgdatum.

Verslag afdrukken en gegevens verwijderen

Druk het volledige verslag af via de printfunctie van de browser. Na het afdrukken verwijder je alle gegevens met de knop "Alle gegevens wissen".

TIPS VOOR DE BEGELEIDER

- Voer altijd eerst individuele gesprekken met alle betrokkenen voor het gezamenlijke herstelgesprek.
- Het stoplichtadvies is een hulpmiddel, geen verplichting — jij kent de context het best.
- Markeer antwoorden als privaat als ze te gevoelig zijn voor het gezamenlijk verslag, maar wel relevant zijn voor jouw voorbereiding.
- Herstelgesprekken vragen tijd — plan minstens 45 tot 90 minuten voor een eerste gesprek.
- Alle gegevens worden lokaal bewaard. Sluit de browser niet tijdens het instrument als je de gegevens wilt behouden.

11

KlasMaat

Slimme groepsindeling voor meer verbinding

WELKE HULPVRAAG BEANTWOORDT DIT INSTRUMENT?

KlasMaat helpt begeleiders en leerkrachten om in enkele stappen een doordachte groepsindeling voor de klas te maken. Het instrument beantwoordt vragen als: Hoe zorg ik ervoor dat leerlingen met nieuwe klasgenoten samenwerken? Hoe respecteer ik veiligheidsdrempels tussen bepaalde leerlingen? Welke activiteit past bij elke ronde? Het resultaat is een helder overzicht dat direct in de klas gebruikt kan worden.

ACHTERGROND

Gevarieerde groepssamenstelling bevordert sociale inclusie, vermindert vaste vriendengroepen en geeft geïsoleerde leerlingen kansen om nieuwe relaties op te bouwen. Onderzoek naar coöperatief leren (Johnson & Johnson, 2009) en sociale inclusie (Wentzel & Ramani, 2016) toont aan dat geplande roulatie van groepssamenstelling de sociale cohesie in de klas significant versterkt. KlasMaat gebruikt een slim algoritme dat maximale spreiding berekent over meerdere rondes, rekening houdend met veiligheidsdrempels (blokkeringen) die de begeleider instelt. Alle gegevens worden uitsluitend lokaal opgeslagen in de browser (AVG/GDPR-vriendelijk) — er worden geen leerlinggegevens naar een server gestuurd.

STAPPENPLAN

1 Klaslijst invoeren

Voeg de leerlingen van de klas in via de klassenlijst. Vink leerlingen aan die vandaag afwezig zijn — zij worden overgeslagen bij de indeling. Je kunt leerlingen te allen tijde toevoegen, bewerken of verwijderen.

2 Veiligheidsdrempels instellen

Geef aan welke leerlingen beter niet samen in een groep geplaatst worden (bv. bij pestproblematiek, hoog conflict of andere kwetsbare situaties). Het algoritme respecteert deze blokkeringen strikt bij het genereren van voorstellen.

3 Instellingen kiezen

Kies het aantal rondes (1 tot 4). Meer rondes zorgen voor meer roulatie en meer nieuwe contacten. Bij 4 rondes werkt elke leerling met maximaal 4 verschillende partners of groepen.

4 Indelingen genereren

Klik op "Genereer indelingen". Het instrument berekent automatisch drie verschillende voorstellen: Groen (maximale spreiding), Geel (gebalanceerde spreiding) en Blauw (alternatieve spreiding). Elk voorstel toont het aantal nieuwe contacten en trio's per ronde.

5 Voorstel kiezen en activiteiten bekijken

Vergelijk de drie voorstellen en kies het voorstel dat het best past bij jouw situatie. Per ronde wordt automatisch een geschikte activiteit voorgesteld (bv. "Twee waarheden & één leugen", "Bouwchallenge" of "Complimentenronde") met instructies en benodigde materialen.

ACTIVITEITEN IN KLASMAAT

KlasMaat koppelt aan elke ronde automatisch een ijsbrekende of verbindingsactiviteit. De activiteiten zijn ontworpen om leerlingen op een laagdrempelige manier met nieuwe klasgenoten kennis te laten maken. Elke activiteit bevat een omschrijving, de duur (10–20 minuten) en benodigde materialen. Voorbeelden:

Activiteit	Duur	Materiaal	Omschrijving
Twee waarheden & één leugen	10–15 min	Geen	Leerlingen raden de leugen van hun partner.
Bouwchallenge	15 min	Paperclips of bouwblokken	Bouw samen de hoogste toren. Reflecteer op samenwerking.
Expertise-interview	15–20 min	Optioneel notitieblad	Intervieweer je partner over een talent. Stel voor aan de klas.
Complimentenronde	10 min	Post-its	Schrijf 3 oprechte complimenten voor je partner.
Gedeeld verhaal	15–20 min	Papier of tablet	Schrijf samen een verhaal: oneven/even zinnen.

TIPS VOOR DE BEGELEIDER

- Gebruik KlasMaat aan het begin van het schooljaar om snel een open klassfeer te creëren.
- Combineer KlasMaat met het Sociogram: gebruik de sociometrische gegevens om gerichte blokkeringen in te stellen.
- Leg leerlingen vooraf uit dat de indeling bewust gemengd is — dat normaliseert het.
- Plan KlasMaat-activiteiten op vaste momenten (bv. elke eerste maandag van de maand) zodat het een routine wordt.
- KlasMaat werkt ook voor kleinere groepen (min. 4 leerlingen) en gemengde leerjaren.
- Alle gegevens worden lokaal bewaard in de browser. Je kunt de klaslijst hergebruiken voor meerdere sessies.

PRIVACY & AVG

KlasMaat slaat alle gegevens uitsluitend op in de lokale opslag van de browser (localStorage). Er worden geen leerlingnamen of gegevens naar een server gestuurd. De tool is volledig AVG/GDPR-conform. Je kunt de gegevens op elk moment wissen via de browserinstellingen.

Algemene richtlijnen

Vertrouwelijkheid

Alle gegevens die verzameld worden met de instrumenten zijn strikt vertrouwelijk. Deel resultaten nooit openbaar en bewaar uitdraaien veilig in het leerlingendossier. Bespreek resultaten altijd individueel met de betrokken leerling.

Combineer instrumenten

De instrumenten versterken elkaar. Begin het jaar met het Sociogram en de Welbevindenmeter voor een breed beeld. Verdiep daarna gericht met de Axenroos, het Attitudegesprek of het HerstelKompas bij specifieke situaties. Gebruik KlasMaat als praktische aanvulling om de groepsdynamica actief te beïnvloeden.

Timing en herhaling

Eenmalig meten geeft een momentopname. De echte waarde zit in herhaling: vergelijk resultaten van begin, midden en einde schooljaar om evolutie te zien.

Betrokkenheid van de leerling

Toon de resultaten altijd aan de leerling zelf. Een instrument is pas waardevol als het een gesprek uitlokt. Vraag: "Herken je dit? Klopt dit voor jou?"

Samenwerking met ouders

Relevante bevindingen kunnen gedeeld worden met ouders — altijd in overleg met de leerling (indien oud genoeg) en de CLB-medewerker. Wees voorzichtig met hoe je resultaten formuleert.

Gegevensbescherming (AVG/GDPR)

Instrumenten die gebruik maken van sessiecodes en het Convex-platform verwerken tijdelijk leerlinggegevens in een beveiligde cloudomgeving. Het HerstelKompas en KlasMaat slaan alle gegevens uitsluitend lokaal op in de browser — er worden geen gegevens naar een server gestuurd. Verwijder lokale gegevens na gebruik.

Grenzen van de instrumenten

Deze instrumenten zijn screening- en gesprekstools, geen diagnostisch instrument. Bij ernstige signalen (depressie, trauma, aanhoudend pesten) schakel je altijd door naar een CLB-medewerker, zorgcoördinator of externe hulpverlener.